

Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znppn_2017_76%281%29__6 (Accessed 07.03.2025).

Zhuk, Yu. (2023). Systemni osoblyvosti vnutrishnoho kontroliu ta otsiniuvannya yakosti osvity v zakladi zahalnoi serednoi osvity [Systemic features of internal control and assessment of the quality of education in a general secondary education institution.]. Anotovani rezultaty naukovo-doslidnoi roboty Instytutu pedahohiky NAPN Ukrainy. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/id/ep rint/730207/1/%D0%96%D1%83%D0%BA_%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96_2021.pdf (Accessed 12.03.2025). [in Ukrainian].

Kremen, V. (2015). Problemy yakosti ukrainskoi osvity v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh zmin [Problems of the quality of Ukrainian education in the context of modern civilisational changes]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, issue 1, pp. 8–15. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrpj_2015_1_4 (Accessed

08.03.2025). [in Ukrainian].

Matveieva, N. (2024). Osnovni chynnyky vplyvu na yakist inkliuzyvnoho navchannia [Key factors influencing the quality of inclusive education]. *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Innovatsiini protsesy osvithoi sfery Ukrainy ta krain Tsentralnoi Yevropy: stan, problemy i perspektyvy»* (Ternopil, 4–5 hrud. 2024). Ternopil: Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet, pp. 303–305. Available at: <https://conference.wunu.edu.ua/index.php/iposu/article/view/561> (Accessed 03.03.2025). [in Ukrainian].

Voronova, O. (2015). Robota z batkamy: teoriia ta praktyka: navch.-metod. posib [Work with parents: theory and practice: a study guide.]. Odesa: Astroprynt. Available at: <https://dspace.oano.od.ua/items/b6c123ea-09e8-4b9e-86b1-7c27e23a1aef> (Accessed 10.03.2025). [in Ukrainian].

Dostup ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy do inkliuzyvnoi osvity u Lvivskii oblasti: zvit za rezultatamy doslidzhennia [Access to inclusive education for children with special educational needs in Lviv Region: a research report]. (2021). Kyiv. Available at: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2021/04/02/zvit_inklusive_07.06.21-5.pdf (Accessed 05.03.2025). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 08.05.2025

УДК 37.091.12:005.963:159.923.2
DOI: 10.37026/2520-6427-2025-122-2-34-39

Надія МЕЛЬНИК,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
й освітніх інновацій
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-2692-2030
e-mail: nadia_melnuk@ukr.net

Раїса ШАГІЄВА,
завідувач лабораторії
природничо-математичної освіти та технологій
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-9478-6774
e-mail: biokab_roippo@ukr.net

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції професійного саморозвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти в контексті реалізації нової компетентнісної парадигми освіти. Акцентовано увагу на особливостях реформи Нової української школи та потребі інтегрування світових

освітніх технологій в освітній процес, безперервності освіти та ролі науково-методичного супроводу, з якого починається становлення системи безперервного професійного розвитку та саморозвитку педагога і підвищення рівня його готовності до педагогічної діяльності, на важливості цифрової трансформації,

реалізації стратегій інклюзивної освіти, на розвитку *soft skills* та індивідуалізації професійного шляху педагога.

Окреслено зміст, основні напрями ефективного професійного саморозвитку та інструменти, що сприяють підвищенню професійної компетентності педагогів. Доведено потребу забезпечення випереджувального характеру саморозвитку педагога в системі освіти, реалізації визначених напрямів в умовах нових професійних та освітніх стандартів, розвитку

професійних компетентностей та вмінь педагогічних працівників, створення відповідних організаційно-педагогічних умов для безперервного професійного саморозвитку педагогів як важливого чинника у вирішенні завдань Нової української школи.

Ключові слова: безперервна освіта, індивідуальна траєкторія професійного розвитку, компетентнісна освіта, професійний саморозвиток педагогів, професійні компетентності, професійні стандарти, тенденції.

Nadia MELNYK,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor Department
of Pedagogical and Educational Innovations,
Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2692-2030
e-mail: nadia_melnuk@ukr.net

Raisa SHAGHEVA,
Head of the Laboratory
of Natural and Mathematical Education
and Technologies,
Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9478-6774
e-mail: biokab_roippo@ukr.net

PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT OF TEACHERS: MODERN TRENDS

Abstract. The article examines modern trends in professional self-development of teachers of secondary education institutions in the context of implementing a new competency-based paradigm of education. The focus is on the features of the New Ukrainian School reform and the need to integrate global educational technologies into the educational process, the continuity of education and the role of scientific and methodological support, which begins the formation of a system of continuous professional development and self-development of a teacher and increasing teacher's level of pedagogical activity, on the importance of digital transformation, the implementation of inclusive education strategies, the development of soft skills and the individualization of teacher's professional way.

The content, main directions of effective professional self-development and instruments, that contribute to the improvement of professional competence of teachers are outlined. The need to ensure the proactivity of teachers' self-development in the education system, the implementation of certain directions in the conditions of new professional and educational standards, the development of professional competencies and skills of pedagogical workers, the creation of appropriate organizational and pedagogical conditions of continuous professional self-development of teachers as an important factor in solving

the tasks of the New Ukrainian School is proven.

Key words: безперервна освіта, індивідуальна траєкторія професійного розвитку, компетентнісна освіта, професійний саморозвиток педагогів, професійні компетентності, професійні стандарти, тенденції.

Постановка проблеми. У сучасному динамічному світі, де зміни відбуваються систематично й охоплюють усі сфери життя, в постійному процесі оновлення перебуває й освіта, перед якою стоять масштабні виклики – інфраструктурні, кадрові, фінансові, змістові. Реформування шкільної освіти, зміна освітньої парадигми, цифрова трансформація, воєнні події, інклюзивна освіта – усе потребує не лише зовнішніх змін, тобто стандартів, програм, методик, а й глибокої внутрішньої трансформації кожного педагогічного працівника. Сутнісною ознакою модернізації освітньої галузі стає її спрямованість на нову якість як головний аргумент людського розвитку, який задовольняє не лише прагнення людини до самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації, а й потреби суспільства щодо освічених і висококультурних громадян.

Потреба в здобутті нових знань та набутті нових умінь у процесі професійної діяльності, розвиток власного творчого потенціалу, прагнення до

самовдосконалення та самореалізації стає особливо актуальним у контексті сучасної освітньої реформи, коли саморозвиток – це вже не просто опція, а стратегічна потреба кожного, ключова умова якісної освіти, розвитку особистості учня та формування конкурентоспроможної системи навчання. Вирішення цього питання варто шукати в площині безперервного професійного саморозвитку особистості, спрямованого на сучасні тенденції як вектора професіоналізації, обов'язкового складника професіоналізму для підвищення якості освітньої діяльності та формування загальнолюдських цінностей.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про те, що сучасні тенденції професійного розвитку педагогічних працівників, питання діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти як осередків професійного розвитку педагогічних працівників висвітлювали у своїх дослідженнях В. Базелюк, О. Бульвінська, В. Гращенко та Т. Чудовська, Т. Сорочан, М. Скрипник, С. Толочко та ін. Особливу увагу в означених доробках приділено питанням напрямів і потреб професійного розвитку та саморозвитку педагогічних працівників, вивченню зарубіжного досвіду підготовки педагогів та його інтеграції в освітній простір України.

Проблематика професійного самовдосконалення та саморозвитку представлена в наукових працях В. Бондаря, П. Гусака, І. Зязюна, В. Кременя, Е. Коваленко, Т. Лесіної, О. Романовського, І. Шаповалової та інших. В. Серіков та Л. Сущенко наголошували на потребі самоаналізу, педагогічної рефлексії для забезпечення мотиваційного, цілеспрямованого і добре організованого саморуку до найкращого в собі (Сущенко, 2011). Питання особистісного розвитку і саморозвитку в контексті неперервної професійної освіти аналізувала В. Семиченко. Педагогічні та психологічні аспекти професійного саморозвитку досліджували В. Алпатова, І. Бех, Ю. Белікова, М. Боришевський, О. Гандабура, О. Гомонюк, В. Ільчук, В. Лозовецька, С. Кубрак, С. Кузікова, О. Лаврінченко, С. Максименко, Я. Москальова. На формуванні готовності вчителя до професійного саморозвитку як важливого чинника ефективної педагогічної діяльності звернено увагу в дослідженнях М. Бортко, Г. Бистрюкової, М. Костенко, О. Пехоти, Т. Стригівич, Т. Тихонової, П. Харченко, Р. Цокур.

Аналіз зазначених вище досліджень свідчить, що вчені розробили теоретичні основи професійного саморозвитку особистості, загальну концепцію, особливості та функції самовдосконалення у професійній діяльності, обґрунтували взаємозв'язок між саморозвитком й ефективною професійною діяльністю, довели, що професійний саморозвиток – це процес формування особистості, яка орієнтована на найвищі професійні досягнення. Однак потребує подальшого розгляду питання окреслення сучасних тенденцій і завдань, організаційно-педагогічних умов для безперервного професійного саморозвитку педагогів у контексті сучасної освітньої реформи.

Мета статті полягає в розкритті сучасних тенденцій професійного саморозвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у контексті вимог Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективної системи освіти в Україні потребує врахування ключових світових тенденцій, які впливають на розвиток суспільства, на якість освіти, на розвиток і саморозвиток педагогічних працівників. Серед пріоритетних світових освітніх тенденцій – цифровізація освіти, активне впровадження гнучких форм і просторів навчання, STEAM-освіта, розвиток soft skills, навчання впродовж життя та низка інших. Врахування цих тенденцій, цифрова трансформація, воєнні події, зміна освітньої парадигми зі знаннєвої на компетентнісну, інклюзія – усе потребує не лише зовнішніх змін, тобто стандартів, програм, методик, а й глибокої внутрішньої трансформації кожного педагогічного працівника, набуття нових навичок й умінь для реалізації сучасних підходів, опановування інноваційних технологій і методик, нових професійних ролей. Стає очевидним, що професійний саморозвиток в умовах сьогодення – це вже не просто індивідуальний вибір, а необхідність, потреба. Педагогічні працівники стають головним чинником підвищення якості освіти, формування нового покоління учнів, здатних критично мислити, взаємодіяти, адаптуватися до змін і навчатись упродовж життя. Здатність педагога в сучасному світі до самоосвіти, рефлексії та вдосконалення стає визначальною. На важливості системного підходу до самовдосконалення педагогів, основними компонентами якого є самопізнання, самоаналіз та планування індивідуальної траєкторії розвитку, наголошує В. Запорожцева (Запорожцева, 2023).

Однією з основних освітніх тенденцій останніх років стала **реформа «Нова українська школа»**, головною метою якої є створення школи, орієнтованої на потреби дитини, на формування компетентної особистості, готової до життя в умовах сучасного інформаційного суспільства. Освітній процес спрямований на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь застосовувати отримані знання у практичних життєвих ситуаціях, суб'єкт-суб'єкту взаємодію учасників освітнього процесу. Актуальною є потреба реалізації ключових підходів у навчанні, зокрема компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, технологічного, інтегративного, середовищного, STEM-орієнтованого та інших. Важливим стало набуття умінь реалізувати «золоту п'ятірку» педагогічних підходів у навчанні, серед яких: біхевіоризм (спостереження і глибоке вивчення учнівських реакцій на стимули), конструктивізм (заохочення учнів до здобуття та засвоєння знань через досвід і рефлексію), гуманізм (акцент на розвитку особистості кожної дитини, на соціальних та емоційних навичках учнів), конективізм (особлива увага ролі сучасних технологій у навчанні), навчання, засноване на дослідженні (учні керують своїм навчанням, ставлячи запитання та досліджуючи теми). Навчальні заняття мають стати майстернями відкриттів, а класи – комфортним простором, де діти вчать думати, творити й діяти.

В освітній процес інтегруються світові освітні технології, серед яких гібридне навчання, мікро-навчання, персоналізоване навчання, гейміфікація, адаптивне навчання, технології співпраці, індивідуалізації та інтеграції навчального контенту, сучасні

методи і стратегії компетентнісного навчання. Нова українська школа стає основою для цілісного оновлення всієї системи освіти, шляхом до формування покоління вільних, відповідальних, креативних громадян, здатних змінювати світ навколо себе. Усе це потребує від педагогічних працівників готовності до впровадження цих змін, пошуку шляхів, форм і методів організації професійного саморозвитку, усвідомлення того, що процес професійного становлення, розвитку та саморозвитку набуває ознак безперервності.

Безперервність освіти – ще одна сучасна освітня тенденція. На здатності до професійного та особистісного саморозвитку впродовж життя акцентовано увагу в професійних стандартах, адже сучасний педагог має бути не лише носієм знань, а й активним учасником безперервного навчання, здатним критично оцінювати власну діяльність, адаптуватися до змін в освітньому середовищі, опановувати новітні педагогічні технології і методики, бути прикладом для учнів у питаннях самоосвіти, рефлексії й особистісного зростання. Безперервний професійний саморозвиток стає одним із чинників відповідності потребам та вимогам сучасного суспільства, адже реалізація завдань Нової української школи потребує компетентного вчителя, який володіє професійними компетентностями, здатний до інноваційних змін та реалізації педагогіки партнерства, створення сучасного освітнього середовища, що враховує індивідуальні потреби, темпи розвитку та інтереси кожного здобувача освіти.

На шляху програмування саморозвитку багато залежить від уміння педагога визначити вектори змін та реалізувати професійні плани, формувати базові особистісні навички. З огляду на це, професійний саморозвиток варто розглядати як планомірну, систематичну, високоорганізовану і творчу діяльність, яка триватиме протягом усього професійного життя. Нові вимоги до навчального заняття, акцент на результаті навчання, нові підходи, технології і методики змушують постійно оновлювати знання, розвивати компетентності та опановувати нові ролі. Педагог має стати творцем середовища для розвитку кожного учня, а його безперервний професійний саморозвиток і самовдосконалення – невід'ємним складником якісної освіти. Саме з огляду на це педагогічні працівники все частіше обирають персоналізовані маршрути розвитку, планують індивідуальну освітню траєкторію відповідно до своїх професійних запитів, інтересів, рівня досвіду. Саме моделювання стратегії, планування та визначення траєкторії професійного розвитку та саморозвитку дозволить кожному педагогу окреслити мету і результати своєї роботи, визначити шляхи їх досягнення; успішно поєднувати виконання норм законодавства та свого реального професійного й особистісного саморозвитку; перетворювати освітні інновації в механізми для щоденної продуктивної роботи; перевіряти свої сили, ділитися досвідом, ідеями та напрацюваннями; виявляти слабкі сторони та швидко вносити корективи (Немченко, 2021).

Серед сучасних освітніх тенденцій в Україні – **цифрова трансформація освіти**. Активна цифровізація суспільства, виклики пандемії COVID-19, а також необхідність адаптації освіти до вимог XXI століття

стали потужними каталізаторами для прискорення цифрових змін. Цифрова трансформація стала не просто бажаною, а критично необхідною. Розвиток цифрових інструментів та їхнє впровадження в освітній процес стали одним з основних напрямів оновлення галузі. Використання цифрових платформ, інтерактивних освітніх ресурсів, відеоуроків, мобільних додатків та сервісів для онлайн-комунікації повинні стати звичними інструментами кожного сучасного вчителя, який має бути гнучким, технологічно підкованим, психологічно стійким. Цифрові інструменти не лише розширюють можливості викладання, а й підвищують мотивацію учнів до навчання завдяки ігровим механікам, візуалізації та адаптивному контенту. Саме з огляду на це, професійний саморозвиток варто спрямовувати на опрацювання міжнародних підходів цифровізації освіти та тенденцій розвитку вітчизняних освітніх систем, на вдосконалення навичок роботи з цифровими інструментами, використання хмаро орієнтованого навчального середовища, відкритих електронних освітніх ресурсів та електронних соціальних мереж, що дозволить зробити навчання більш персоналізованим, гнучким, доступним і ефективним, відкрити доступ до якісного контенту, що сприятиме формуванню сучасного покоління, здатного критично мислити, взаємодіяти в цифровому середовищі та бути конкурентоспроможним у глобалізованому світі, відкриває нові горизонти для української освіти.

Водночас, цифрова трансформація освіти – це не лише впровадження новітніх технологій, а глибокі зміни в освітній парадигмі, що вимагають переосмислення ролі вчителя, методів навчання та форм взаємодії з учнями (Биков, Пінчук, 2019).

До освітніх тенденцій, що визначають розвиток української школи у XXI столітті і привертають особливу увагу, належить **інклюзивна освіта та індивідуалізація освітнього процесу**. Обидва підходи мають спільну мету – створити максимально комфортні, доступні та ефективні умови для розвитку кожної дитини, незалежно від її фізичних, когнітивних, соціальних чи емоційних особливостей. Інклюзія потребує глибокої переорієнтації освітньої системи на принципи рівності, доступності та прийняття різноманіття. Як зазначено у Глобальному моніторингу освіти ЮНЕСКО (2020), інклюзивна освіта – це процес розроблення і впровадження гнучких форм навчання та викладання, що відповідають різноманітним потребам учнів. Це потребує акцентування уваги у професійному саморозвитку на набутті низки відповідних умінь і навичок для результативної участі в роботі команди психолого-педагогічного супроводу, укладання індивідуальних програм розвитку для дітей з особливими освітніми потребами використання сучасних ефективних стратегій і методів інклюзивного навчання, підготовки різних видів завдань та критеріїв оцінювання результатів навчання, співпраці з асистентами вчителя та учня. Важливими стають уміння застосування таких освітніх технологій і методів під час роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, як особистісно орієнтоване та кооперативне навчання, SMART-технології, що розвивають творчі здібності, навички комунікації, грамотність у сфері ІКТ, формують критичне мислення та

вміння ефективно співпрацювати.

Набуття нових професійних умінь орієнтуватися на потреби кожного учня вимагає й індивідуалізація навчання, спрямована на побудову персоналізованих освітніх траєкторій, які максимально відповідали б потребам та можливостям конкретного учня. Серед форм індивідуалізації – гнучке планування навчального маршруту, диференціація завдань і рівнів складності, використання інноваційних технологій, що дозволяють адаптувати контент до індивідуальних потреб, наставництва та консультування, самостійний вибір учнями певних тем чи форматів навчання. Індивідуалізація в контексті Нової української школи має активно поєднуватися з інтерактивними методами, проєктною діяльністю та формувальним оцінюванням, формами навчальної взаємодії, що дозволить фокусувати увагу не лише на результаті, а й на прогресі кожного здобувача освіти. Інклюзивна освіта та індивідуалізація освітнього процесу як сучасні тенденції є незворотними й відповідають європейським стандартам. У перспективі вони сприятимуть формуванню гуманістичної, адаптивної, чутливої до потреб кожного учасника освіти школи, де головною цінністю є дитина з її унікальним потенціалом.

Н. Лосєва вважає, що професійний саморозвиток має стати стратегічною потребою сучасного педагога, що спрямованість свідомості на себе як на суб'єкт педагогічної діяльності, здатність до рефлексії, організація самопізнання, використання спільних форм діяльності, широке залучення до різних форм педагогічної діяльності, надання можливості для найбільш повного порівняння й оцінювання професійно важливих якостей, умінь і навичок, формування правильного оцінювання ставлення до себе й до інших – це комплекс умов, що сприяють виникненню потреби у професійному самовдосконаленні педагога та формують його професійну самосвідомість (Лосєва, 2004).

Успішність процесу професійного саморозвитку залежить від особистої мотивації вчителя, доступності ресурсів, підтримки з боку колективу й створення в ньому сприятливої соціально-психологічної атмосфери для особистісного й професійного розвитку, стимулювання планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку та саморозвитку як інструментів реалізації професійних стандартів, а також від здатності до саморефлексії та змін, до безперервного вдосконалення.

Висновки. Аналіз світових та вітчизняних освітніх тенденцій, пов'язаних із професійним саморозвитком сучасного педагога, дає нам підстави зробити такі висновки: по-перше, сьогоденні реалії вимагають високоякісної підготовки фахівців (провідниками тут мають стати інститути післядипломної освіти) та безпосередньо залежать від створення інноваційної системи навчання, яка сприятиме безперервній освіті; по-друге, генераторами освітніх ідей, носіями освітніх інновацій можуть стати вчителі, які здатні до самопізнання та осмислення своєї професійної ролі, а отже, своїх можливостей у вимірі власної професійної діяльності, і це дає нам підстави вважати, що одним з основних завдань педагогічної освіти має стати формування у вчителя позитивної мотивації до професійного

саморозвитку в ситуації, що постійно змінюється, до реалізації завдань Нової української школи.

Перспективи подальших досліджень. Створення та впровадження різних способів стимулювання процесу самовдосконалення педагогів є перспективним напрямом подальшої наукової розробки досліджуваної проблеми, оскільки професійний саморозвиток педагогів є необхідною умовою адаптації до сучасних викликів в освіті, до вимог українського суспільства та тенденцій розвитку європейської системи освіти, а значить, потребує турботи про вчителів, залучення їх до сучасних ефективних форм підвищення фахового рівня, про поліпшення матеріального становища як невідмінної умови професійного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сущенко, Л. О. (2011). Науково-педагогічний супровід професійного зростання освітян: теорія і практика: монографія. Запоріжжя: КПУ. 148 с.

Запорожцева, В. В. (2023). Основні компоненти професійного саморозвитку сучасного педагога. *Педагогічна Житомирщина*. № 2 (30). URL: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2023/06/2.-%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0-.pdf> (дата звернення: 12.05.2025).

Немченко, В. (2021). Сім ідей для проєктування траєкторії професійного розвитку педагогів. Навчальний рік 2021–2022: нові можливості для навчання. *На Урок*. URL: <https://naurok.com.ua/post/7-idey-dlya-proektuvannya-traektori-profesiynogo-rozvitku-pedagogiv> (дата звернення: 20.05.2025).

Цифрова трансформація відкритих освітніх середовищ: колективна монографія. (2019) / за ред. В. Ю. Бикова, О. П. Пінчук. Київ. 186 с.

UNESCO. (2020). Global education monitoring report, 2020: Inclusion and education: all means all. 502 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718> (accessed: 14.05.2025).

Лосєва, Н. М. (2004). Самовдосконалення викладача : навч.-метод. посіб. Донецьк: ДонНУ. 160 с.

REFERENCES

Sushchenko, L. O. (2011). Naukovo-pedahohichnyi suprovod profesiinoho zrostannia osvitan: teoriia i praktyka [Scientific and pedagogical support for the professional increasing of educators: theory and practice]: monohrafiia. Zaporizhzhia: KPU. [in Ukrainian].

Zaporozhtseva, V. V. (2023). Osnovni komponenty profesiinoho samorozvytku suchasnoho pedahoha [Basic components of professional self-development of modern teacher]. *Pedahohichna Zhytomyrshchyna*, no. 2 (30). Available at: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2023/06/2.-%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0-.pdf> (Accessed 12.05.2025). [in Ukrainian].

Nemchenko, V. (2021). Sim idei dlia proiektuvannia traiektorii profesiinoho rozvytku pedahohiv. Navchalnyi rik 2021–2022: novi mozhlyvosti dlia navchannia [Seven ideas for designing a professional development trajectory for teachers]. *Na Urok*. Available at: <https://naurok.com>.

ua/post/7-idey-dlya-proektuvannya-traektori-profesiynogo-rozvitku-pedagogiv (Accessed 20.05.2025). [in Ukrainian].

Tsyfrova transformatsiia vidkrytykh osvitnikh sere-dovyshch: kolektyvna monohrafiia [Digital transformation of public educational surroundings: a collective monograph]. (2019) / za red. V. Yu. Bykova, O. P. Pinchuk. Kyiv. [in Ukrainian].

UNESCO. (2020). Global education monitoring report, 2020: Inclusion and education: all means all, 502 p. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718> (Accessed 14.05.2025). [in English].

Losieva, N. M. (2004). Samovdoskonalennia vykladacha [Teacher's self-improvement]: navch.-metod. posib. Donetsk: DonNU. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 27.05.2025

УДК 378.6:358.2(477)

DOI: 10.37026/2520-6427-2025-122-2-39-43

Володимир РОДІКОВ,

кандидат педагогічних наук,
полковник, начальник 143 Об'єднаного
навчально-тренувального
центру «Поділля» Сил підтримки
Збройних Сил України,
м. Кам'янець-Подільський, Україна
ORCID: 0009-0006-8683-359X
e-mail: rodikovvolodimir@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЖАНТСЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуто педагогічні умови фахової підготовки сержантського і рядового складу інженерних військ Збройних Сил України як фактори, що визначають ефективність цього процесу. Наголошено, що означені умови мають враховувати сучасні тенденції розвитку знання про підготовку військових фахівців й опиратися на потенціал сучасних цифрових засобів, застосунків, платформних рішень, технологій в організації процесу їхнього навчання, апелювати до міжнародних стандартів навчання курсантів, а також ураховувати військово-професійні завдання.

Наголошено, що педагогічні умови мають відображати взаємопов'язаний та взаємозумовлений комплекс організаційно-методичних заходів, що забезпечують продуктивність реалізації авторської моделі системи фахової підготовки сержантського і рядового складу інженерних військ Збройних Сил України та реалізуються у вигляді різних педагогічних впливів

в інтеракціях «інструктор-курсант», «курсант-курсант», «курсант-група курсантів», «курсант-цифрове освітнє середовище».

Резюмовано, що педагогічні умови фахової підготовки сержантського і рядового складу інженерних військ Збройних Сил України загалом спрямовуються на: формування стійкої мотивації до якісного й ефективного виконання курсантами професійних функцій; збагачення їхньої інформаційної обізнаності щодо специфіки інженерного забезпечення військ у різних ситуаціях бойової обстановки; розвиток спеціальних умінь та фізичних якостей; забезпечення морально-психологічної стійкості курсантів, їхніх вольових якостей.

Ключові слова: педагогічні умови, фахова підготовка, готовність до військово-професійної діяльності, військові інженери, сержантський і рядовий склад, інженерні війська, курсанти, здобувачі, фахівці інженерних військ.

Volodymyr RODIKOV,

Candidate of Pedagogic Sciences,
Colonel, Chief of the 143rd Joint Training
Center «PODILLYA» of the Support Forces
of the Armed Forces of Ukraine,
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
ORCID: 0009-0006-8683-359X
e-mail: rodikovvolodimir@gmail.com